

Voraussetzung von Solidarität ist ein Zusammengehörigkeitsgefühl, das sich in gemeinsamen Interessen und Idealen ausdrückt.

Schließlich untersucht *Hans J. Kleinsteuber* die Entwicklungen im Bereich der Kommunikation und Information aus politikwissenschaftlicher Perspektive. Er unterscheidet drei Formen globaler Kommunikation: (1.) Globale Kommunikation, die aus Gründen der Profitmaximierung auf die Erschließung eines transnationalen Kommunikationsmarktes hinarbeitet und eher monologisch ausgerichtet ist. (2.) Interkulturelle Kommunikation, die von einer Unterscheidbarkeit der Kulturen ausgeht und die Anknüpfungspunkte, aber auch die möglichen Missverständnisse kulturübergreifender Kommunikation thematisiert. (3.) Transkulturelle Kommunikation, die auf neu sich eröffnende Räume des Austausches abzielt, Räume, die quer zu kulturellen und nationalstaatlichen Grenzen verlaufen. Sie ist stark dialogisch ausgerichtet und vor allem im Internet verwirklicht.

In einem letzten Beitrag wird der Film: „Einmal Deutschland Ruanda und zurück...“ von *Stefanie Landgraf und Johannes Gulde* vorgestellt, in dem die Förderung globaler Solidarität durch moderne Kommunikationsmittel exemplarisch vorgeführt wird. Mittels des Mediums Video tauschen eine Schulklasse in Deutschland und in Ruanda Videobriefe aus, in denen sie ihren Schul – und Lebensalltag vorstellen. Die Reaktionen der Schüler zeigen deutlich, dass eine medial vermittelte Kommunikation einen interkulturellen Austausch zumindest anstoßen und damit globale Solidarität fördern kann.

Zusammenfassend bietet das Buch eine sehr interessante Darstellung der Kommunikationsproblematik und ist zu empfehlen nicht nur den Fachleuten, sondern auch allen Interessierten, z.B. Theologiestudenten, die in ihrem Studium auch die neuen Zeichen der Zeit besser kennen und verstehen lernen sollten.

SPRAWOZDANIE Z WALNEGO ZEBRANIA STOWARZYSZENIA BIBLISTÓW POLSKICH I 45. SYMPOZJUM BIBLISTÓW POLSKICH

Cezary Korzec i Piotr Briks

W historycznych murach pelplińskiego seminarium i biskupiego Collegium Marianum, założonych w roku 1836, miały miejsce obrady IV Walnego Zebrania Stowarzyszenia Biblistów Polskich (SBP) i 45. Sympozjum Biblijnego. Bramy Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie, miesz-

czącego się w pocysterskim opactwie, gościnnie otworzyły się dla polskich biblistów przybywających na swoje doroczne spotkanie. Do historii miejsca naznaczonego krwią wiernych i kapłanów broniących wiary i polskości nawiązał przewodniczący SBP, ks. prof. Waldemar Chrostowski, otwierając obrady. W czasie wystąpienia przedstawił sytuację Stowarzyszenia, podkreślając jego rozwój ilościowy (w ostatnim roku przyjęto 5 nowych osób), a także wzrastające kompetencje naukowe członków dotychczasowych (pięciu z nich obroniło habilitacje). W wystąpieniu znalazło się także miejsce na przedstawienie rocznej pracy Zarządu, który m.in. przygotował regulamin wyborów Zarządu SBP, ostatni dokument istotny dla funkcjonowania Stowarzyszenia. W głosowaniu dokument został przyjęty jednogłośnie. Przyjęcie dokumentu było ważne ze względu na zbliżające się wybory nowego Zarządu SBP. Istotnym momentem obrad było wręczenie, na wniosek członków, nagrody za rok 2007 ks. prof. Adamowi J. Frankowskiemu.

Symposium Biblijne rozpoczęło się następnego dnia Mszą św., podczas której ks. bp Bernard Szlaga zwrócił się do zgromadzonych biblistów ze słowem zachęty do kontynuowania pracy badawczej, która winna być zakorzeniona w nauczaniu Kościoła. Słowo, które studiują, nie jest tylko tekstem literackim, ale ukrytym w literackiej formie Słowem prowadzącym ku zbawieniu każdego człowieka.

Obrady 45. Symposium Biblistów Polskich otworzyło krótkie expose przewodniczącego SBP, ks. prof. W. Chrostowskiego. Nawiązując do porannej homilii podkreślił znaczenie miejsca, jakim jest Pelplin – „Ateny Północy”

Pierwszej sesji przewodniczył ks. dr hab. Dariusz Kotecki. Złożyły się na nią dwa referaty. Pierwszy z nich zaprezentowany przez ks. dr hab. Stefana Szymika MSF nosił tytuł: *Między przeszłością a przyszłością. Metoda historyczno-krytyczna w badaniach biblijnych u progu XXI wieku*. Przedstawiony w czterech punktach referat zmierzał ku ustaleniu relacji między metodą historyczno-krytyczną a nowymi metodami studium tekstu biblijnego. Wiek XIX położył fundament pod współczesne badania biblijne. Referent podkreślił szczególny wkład dwóch postaci, których badania i poglądy wpłynęły na rozwój dziewiętnastowiecznej biblistyki: Barucha Spinozy i Simone. Wiek XIX to przede wszystkim krytyczne badania Biblii (w szczególności Form- i Redaktionsgeschichte). Mimo że od samego początku wzbudzały one żywe kontrowersje, z czasem stały się podstawowym narzędziem badań biblijnych. Według prelegenta właśnie w tym momencie nadszedł kryzys metod historyczno-krytycznych i początek okresu postkrytycznego, nacechowanego różnorodnością metod i podejść

do tekstu biblijnego. Kryzys wywołała przede wszystkim konstatacja, że konsekwentnie stosowane metody krytyczne prowadzą do bezowocnego rozczłonkowania tekstu biblijnego, uniemożliwiając wyciągnięcie jakichkolwiek konstruktywnych wniosków i powodując utknięcie w kręgu niepotwierdzalnych hipotez. Nowe metody nie przyniosły jednak oczekiwanych rozwiązań. Ciężył nad nimi idealizm i subiektywizm podejścia do tekstów. Według referującego wśród współczesnych metod na szczególną uwagę zasługują metody bazujące na tradycji: szczególnie metoda kanoniczna i żydowska. Twierdził on, że w gąszczu dostępnych metod badawczych należy powrócić do prostego *principium fides et ratio*, łączącego to, co najlepsze w metodach krytycznych (*ratio*) z tym, co owocnego przynoszą metody synchroniczne (*fides* – której gwarantem jest tradycja Kościoła, od zawsze czytającego Pismo św. w jego całości).

Kolejny referat dotyczył uprawiania teologii biblijnej Nowego Testamentu jako dziedziny niezależnej (ks. prof. Henryk Witczyk – temat: *Jaka teologia Nowego Testamentu?*). Prelegent podzielił najnowszą historię teologii biblijnej na trzy etapy: iluminizmu (prawdy wiary są rozumne), historycyzmu (naukowe jest to, co historyczne) i postmodernizmu nacechowanego pluralizmem metodologicznym i religijnym. Wszystkie te nurty w ramach współczesnej teologii biblijnej mogą prowadzić do załamania się tej dyscypliny. Jako remedium wskazany został sposób uprawiania teologii praktykowany przez Segalla. W centrum jego teologii biblijnej jest pojęcie „pamiętki” lub „pamięci” – pamięć o tym, kim Jezus był, jest także projekcją tego, kim będzie. Właśnie wokół tego tematu skoncentrowała się znaczna część dyskusji kończącej sesję poranną. Uzupełniono w niej niektóre aspekty propozycji teologii Segalla, w szczególności o refleksje dotyczące pojęcia „pamięci” w odniesieniu do ST.

Sesję przedpołudniową otworzył referat ks. dr. Marka Parchema: *Qumran – 60 lat później* i jak łatwo się domyślić, był on próbą podsumowania znaczenia odkryć qumrańskich dla studiów biblijnych w 60. rocznicę odnalezienia pierwszych rękopisów. Jako szczególnie istotne prelegent wskazał cztery elementy. Po pierwsze, przypomniał, że zwoje z Qumran dostarczyły badaczom ogromnego materiału badawczego, pozwalającego odtworzyć obraz judaizmu okresu drugiej świątyni oraz zrekonstruować jego możliwe wpływy na rodzące się chrześcijaństwo. Po drugie, potwierdzają one różnorodność środowisk judaistycznych. Po trzecie, mają one niebywałe znaczenie dla studium tekstów hebrajskich oraz Pism NT, nie tylko ze względów lingwistycznych (np. licznych paraleli językowych), ale także dzięki lepszemu

poznaniu środowiska rodzącego się chrześcijaństwa. Osada qumrańska nie była przecież wyizolowaną wspólnotą, w odnalezionych tam pismach znajdujemy odzwierciedlenie nurtów teologicznych i myślowych pojawiających się w tamtym czasie w Izraelu.

Po ks. dr. Marku Parchemie głos zabrał ks. dr hab. Mariusz Rosik. Wygłosił on komunikat (ubogacony prezentacją multimedialną) poświęcony greckiemu motywowi wędrówki cyklicznej w Ewangelii wg św. Łukasza. Wskazał on, że Ewangelista Łukasz szczególnie często sięga do znanego z literatury greckiej motywu zamykania opowiadania w cyklu wyjścia, przygód w drodze i powrotu. Akcja rozpoczyna się i kończy w tym samym punkcie, jednak zmianie ulega świadomość bohatera wędrówki. Prelegent wysunął tezę, że właśnie tego typu schemat nie tylko pojawia się w licznych perykopach (jako przykłady podane zostały: przypowieść o synu marnotrawnym, droga do Emaus, wysłanie siedemdziesięciu dwóch), ale także leży u podstaw struktury całej Ewangelii wg św. Łukasza. Jest on obecny w myśli teologicznej Łukasza, czego dowodzić ma przyjęty przez niego model inkarnacyjny: Jezus, Syn Boży zasiada po prawicy Ojca – ziemską misję (wędrówka) Jezusa – Jezus zasiada po prawicy Ojca. Tego typu schemat wg ks. Rosika miałby w zamiśle autora ułatwić zrozumienie przekazu przyzwyyczajonemu do niego czytelnikowi greckiemu.

Tezy przedstawione przez ks. Rosika wzbudziły najwięcej komentarzy w niestety bardzo krótkiej dyskusji. Z jednej strony wskazywano na banalność takiej koncepcji – gdyż bardzo wiele wydarzeń ze swojej natury zatacza krąg, z drugiej starano się dostrzec podobny schemat w Łukaszkowych Dziejach Apostolskich.

Sesję zwińczyło wręczenie książki pamiątkowej ks. prof. Tomaszowi Jelonkowi. Wręczona księga należy do serii publikacji pod wspólnym tytułem „Ad multos annos” przygotowanych pod patronatem SBP dla zasłużonych biblistów. Po krótkiej uroczystości nastąpiły komunikaty wydawnicze i prezentacja nowości. Bogactwo oferty świadczy o ogromnej dynamice rozwoju studiów biblijnych w Polsce.

Po ciężkiej pracy przyszedł czas na chwilę relaksu – wspólna fotografia, obiad, czas na kawę i herbatę, a potem przygotowane przez gospodarzy zwiedzanie katedry pelplińskiej oraz muzeum diecezjalnego, z jego szczególnym skarbem – faksymilą przechowywanego w skarbcu jedyne w Polsce egzemplarza dwutomowej Biblii Gutenberga.

Część popołudniową obrad rozpoczęły warsztaty. Uczestnicy mieli do wyboru udział w pięciu zaproponowanych grupach tematycznych: ks. dr. St.

Jankowski SDB – *Geografia biblijna*; ks. prof. T. Jelonek – *Projekt wykładu teologii biblijnej*; ks. dr W. Pikor – *Ćwiczenia z Pisma Świętego: od teorii do praktyki*; p. prof. M. Wojciechowski – *Klasyfikacja nurtów judaizmu starożytnego pod kątem relacji do kultury greckiej* oraz ks. dr hab. P. Briks – *Asyriologia biblijna*.

Po niemal dwugodzinnych obradach i dyskusjach prowadzący poszczególne warsztaty krótko przedstawili ich przebieg i ewentualne wnioski. Warto podkreślić, że tego typu forma obrad, podobnie jak w ubiegłym roku, spotkała się z bardzo dużym zainteresowaniem i pozytywną oceną uczestników.

Dzień zakończył się długimi rozmowami zakąszanymi najróżniejszymi przysmakami przy ognisku. Najwytrwalsi dotrwali niemal do świtu. Nikomu nie przeszkodziło to jednak nazajutrz, wczesnym rankiem, rozpocząć następny dzień Sympozjum.

Sesję IV otworzył referat na temat starotestamentalnego terminu *cherem*; wygłosił go ks. dr Dariusz Dogondke (*Cherem – ostatnie słowo St. Testamentu*). Skoncentrował się on na przedstawieniu leksykalnych aspektów omawianego pojęcia oraz omówieniu jego wystąpień w kontekście działalności Eliasza.

Drugi referat *Biblia a misja pasterza w Kościele według Pierwszego i Drugiego Listu do Tymoteusza oraz Listu do Tytusa* wygłosił ks. dr hab. Stanisław Haręzga. Była to bardzo skrupulatna analiza terminologii odnoszącej się do słowa Bożego w tych pismach. Ze szczególną uwagą referujący potraktował terminy wskazujące na umacniający, parakletyczny charakter posługi słowa. Jak dowodził, z omówionych tekstów płynie zachęta do trwania w tej posłudze.

Ostatnią, V sesję Sympozjum otworzył referat dotyczący chrystologii Czwartego Ewangelisty wygłoszony przez ks. dr. Janusza Kręcidło (*J 12,44-50 jako przykład zastosowania techniki relektury tekstu*). Perykopa J 12,44-50 budzi liczne dyskusje wśród badaczy. Referent dowodził jednak, że mimo przedstawionych niespójności tego tekstu z jego bezpośrednim kontekstem badania semantyczne potwierdzają nie tylko jego przynależność do pierwszej części Czwartej Ewangelii, ale wręcz pozwalają widzieć w niej swoiste jej podsumowanie (choć nie zwykły epilog). Zdaniem prelegenta jest to przykład relektury rozdziałów 1-12 Ewangelii Jana. Na poparcie tej tezy autor wskazał przykłady tego typu relektury w tekście.

W ramach tej sesji wygłoszony został także komunikat ks. dr. Jerzego Woźniaka przedstawiający sylwetkę ks. prof. Nowickiego. Dla wszystkich była to okazja przypomnienia sobie osiągnięć i zasług tego wyjątkowo pracowitego i utalentowanego duszpasterza, wykładowcy, lingwisty, syriologa i niezwykle ciekawego człowieka. Prelegent podkreślił, że prace ks. prof.

Nowickiego, szczególnie te dotyczące lingwistyki semickiej, nie tylko były pionierskie w swoim czasie, ale do dzisiaj stanowią cenny wkład w polską orientalistykę. Referat został uzupełniony świadectwem osobistego spotkania z ks. prof. Nowickim danym przez jego studentów.

45. Sympozjum Biblistów Polskich zamknęło podsumowanie ks. prof. W. Chrostowskiego. Podkreślił on walor tegorocznego spotkania oraz zaapelował do uczestników o dokumentowanie bogatej już historii rozwoju bibliistyki polskiej. Równocześnie ks. Chrostowski wyraził niepokój, że charakter bibliistyki w Polsce staje się coraz bardziej formacyjno-dydaktyczny ze stratą dla specjalistycznych badań naukowych, które powinny być źródłem i fundamentem prakseologii. Postulował również częstsze sięganie do opracowań polskich w swoich pracach, przedstawił inicjatywę przygotowania książki pamiątkowej dedykowanej ks. prof. Bartnickiemu, zachęcił do przyjrzenia się alliamenta do synodu na temat słowa Bożego, wzięcia aktywnego udziału w inicjatywach związanych z rokiem św. Pawła oraz zaprosił do przygotowania referatów na kolejne sympozjum we Wrocławiu. Ostatnim akcentem spotkania były podziękowania za perfekcyjną organizację i stworzenie niepowtarzalnej atmosfery przez gospodarzy pelplińskiego Sympozjum.

Warto podkreślić, że tegoroczne spotkanie biblistów zgromadziło rekordową liczbę uczestników (170!). Tak prężnie działające Stowarzyszenie jest nie tylko wyjątkiem wśród innych polskich stowarzyszeń teologicznych, ale jeśli chodzi o liczbę członków oraz postępującą integrację środowiska – wręcz fenomenem na skalę europejską.

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ TOWARZYSTWA TEOLOGÓW DOGMATYKÓW

Krzysztof Wojtkiewicz

Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu 20-22 września 2007

W dniach 20-22 września 2007 roku w Poznaniu, w budynku Wydziału Teologicznego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Teologów Dogmatyków. Tegoroczny temat spotkania brzmiał: „Znaki czasu”

Spotkanie rozpoczęło się wspólną modlitwą, po czym słowo powitania do zebranych skierował przewodniczący Towarzystwa Teologów Dogmatyków – ks. prof. Krzysztof Góźdź. Kolejnym punktem programu było